

SOTE II. Gyermekgyógyászati Klinika és Államigazgatási
Számítógépes Szolgálat

A gyermek-leukémia nyilvántartó és elemző rendszer mű-
ködtetésének tapasztalatai

Keleti Julia, Révész Tamás, Kilárné Petróczi Ágnes,
Molnár Anna és Vargha Márton

Az Országos Gyermek-leukémia Terápiás Csoport 1971-ben alakult azzal a céllal, hogy a hazánkban előforduló gyermek-leukémiás megbetegedések lefolyását és az alkalmazott terápiákat egységes elvek szerint lehessen tanulmányozni, értékelni. Csak így látszott elérhetőnek a legeredményesebb terápiák kiválasztása. A munkacsoport az egész országban átfogja a gyermek-leukémia megbetegedések gyógyítását; minden ilyen beteget valamely alközpontunkban kezelnek.

Megalakulása óta a munkacsoport évenként rögzíti a betegek státuszát, illetve az új megbetegedéseknél természetesen az egyéni és családi anamnézist is.

1977-ben felmerült az igénye az addig összegyűlt, mintegy 400 eset statisztikai elemzésének, és ennek érdekében a munkacsoport kapcsolatba lépett a SOTE Számítástechnikai Csoportjával, majd később az Államigazgatási Számítógépes Szolgálattal, mint az országos egészségügyi számítógépes feldolgozások egyik várható gazdájával. A számítógépes rendszer végül az ÁSZSZ-ben valósult meg.

Tekintve, hogy az ilyen, tartós kezelést igénylő megbetegedések terápiájának és prognosztikai tényezői ki-

választásának világszerte elterjedt statisztikai módszere az ugynevezett túlélési görbék - élettartam eloszlások - vizsgálata, mi is ennek számítógépes megvalósítását tekintettük elsőrendű feladatunknak. Tudomást szerevezve Peto és társai (1) munkájáról, elkértük az Angliában évek óta használt FORTRAN nyelvű programot, és 1978-ban már használtuk is az ÁSZSZ HwB 66 sorozatu számítógépein, az adatok elemzésére. Ez az adaptált statisztikai elemző program tekinthető a nyilvántartási és elemző rendszer magjának. A programot már 1978-as előadásunkon ismertettük (2).

Az adathalmaznak már említett évenkénti bővítését eleinte manuálisan végeztük, ami - tekintve, hogy az elemzéshez a változásokat végig kellett vezetni a régi adatrekordokon - igen fáradságos volt. Minden további elemző program készítését meg kellett előznie egy adatbázis felépítésének, és a hozzá tartozó szerviz programok elkészítésének, amit összekapcsoltunk az adatlapok korszerűsítésével is. Az 1979. évi adatokat már ezzel az elkészült nyilvántartó programrendszerrel végeztük, a korábbi 3-4 hónapos átfutást 1 hónapra csökkentve. Mivel ez a betegség - szerencsére - nem gyakori, fokozottan kell ügyelni arra, hogy az adatbázisba kerülő adatok minél pontosabbak legyenek. Ezért a rögzítés és az adatbázis felujtása közé beiktattunk egy manuális kódelfordulási ellenőrzést is, ez magyarázza az 1 hónapos átfutást.

Az elemző rendszert a HwB 66 sorozatu számítógépek hálózatvezérlő egységeire és rendszerprogramjaira építettük. Ez a rendszer - amelyet elsősorban a bankokban előforduló tranzakciós műveletek gépesítésére fejlesztettek ki - lehetővé teszi, hogy az elemzést végző programot távállomásokon keresztül vezéreljük. Megjegyzendő, hogy ilyen távállomás évek óta működik a SOTE Számítástechnikai

Csoport Kulich Gyula téri központjában is.

Az 1980. elejére elkészült első párbeszédés elemző programnak egyelőre csak a vezérlése történik a távállomásról, az eredmények a központi számítógépen, listán jelennek meg, de az elemzés egyelőre nem is igényli az eredmények azonnali elérhetőségét. Az eddig hozzáférhető elemzési lehetőségeket az 1980. áprilisában elkészült felhasználói kézikönyv tartalmazza, a rendszer kipróbálását ennek birtokában kezdtük meg.

Eddigi tapasztalataink szerint a párbeszédés üzemmód a várakozásnak megfelelően kiszélesíti a programot használni tudók körét. Az eddig rendelkezésre álló feldolgozási lehetőségek azonban mindenképpen szűkösek. Tovább kell egyszerűsíteni a feldolgozást közvetlenül megelőző eljárásokat, nem tévesztve szem elől, hogy az értelmes feldolgozás mindenképpen megköveteli a kérdések alapos átgondolását, amit a számítógépes feldolgozáshoz szükséges bizonyos mértékű formalizálás is elősegíthet. Tekintve, hogy vannak olyan szükséges elemzések, amelyeket évente el kell végezni, jó szolgálatot tesz a programnak az előre rögzített, típusfeldolgozásokat szolgáltatató része. Sok, egyelőre kihasználatlan lehetőséget látnunk a már említett túlélési görbe elemzés mellett már most is rendelkezésre álló hisztogramrajzoló egységben.

Sajnos a HwB rendszereknek már említett közvetlen elérési, vagy közhasználatu betűszóval TAF lehetőségeihez fűzött reményeink nem váltak maradéktalanul valóra, részben a magyarországi kommunikációs hálózat közismeretlen siralmas állapota - a telefonvonalak zajossága és megbízhatatlansága - miatt, részben pedig azért, mert úgy látjuk, hogy az ÁSZSZ számítógépeinek kihasználtsága az off-line kötegetelt feldolgozás irányába tolódik el. Főleg ez utóbbi az oka annak, hogy előfordult; mintegy

80 paraméter megadása egy elemzéshez több, mint egy óra hosszat elhúzódott. Ezt persze - bár csak kisebb részben - az is okozta, hogy a párbeszédet végző program nem elég rugalmas, érződik rajta az összeállításakor még hiányzó gyakorlati tapasztalat. Ezalatt azt értjük, hogy a program még mindig nem vállal át annyit a felhasználótól, amennyit kellene ahhoz, hogy a nem számítástechnikai szakembert megnyerje. Jó példa erre az, hogy az adatrekordból a feldolgozásra kerülő változókat FORTRAN formátummal kell kiválasztani. A rendszer továbbfejlesztésének célja - a fentebb említett kényelmesítés mellett - az elemzési lehetőségek bővítése, és az adatok betegenkénti elérésének biztosítása lehet.

Meg kell említenünk, hogy az Államigazgatási Számítógépes Szolgálat fedezte a programrendszer kidolgozásának teljes dologi és szellemi költségét.

Eddigi tapasztalataink alapján állitható, hogy az elkészült programrendszer jól használható minden, hosszantartó kezelést igénylő betegség országos nyilvántartására, és az összegyűlt adatok számítógépes elemzésére.

Irodalomjegyzék

- (1) Peto és munkatársai: Design and Analysis of Randomized Clinical Trials Requiring Prolonged Observations of Each Patient. 1976., 1977. British J. Cancer 34, 35.
- (2) Gyermekkori leukémia terápiás kísérletek számítógépes nyilvántartása és értékelése. Kilárné Petróczki Ágnes és munkatársai, 9. Kollokvium, Szeged, 1978. Kiadvány: 623-627.Q.